

SLIM WORDEN DANKZIJ MINDMAPS

***Mindmappen* is een eenvoudige techniek die leerlingen helpt om beter te onthouden, makkelijker te plannen en sneller te brainstormen. Mindmappen is niet nieuw, maar wordt in het onderwijs nog nauwelijks gebruikt. Toch kunnen leerlingen er veel profijt van hebben. Bovendien vinden ze het leuk.**

De techniek van het mindmappen is ontwikkeld door de Engelse psycholoog en roeicoach Tony Buzan. De kracht ervan is dat het de samenwerking tussen de linker- en rechterhersenhelft stimuleert. Onze linkerhersenhelft gebruiken we met name voor taal, rekenen en analyseren. In de rechterhersenhelft vinden de meer creatieve processen plaats. Dat deel van de hersenen is dol op beelden, op kleuren en vormen. Daar worden ook de grote verbanden gelegd.

Traditioneel doet het onderwijs een groot beroep op de linkerhersenhelft. Maar daarmee laat je een groot deel van de hersencapaciteit onbenut. Voor leerlingen die juist in dat deel van de hersenen een probleem hebben – zoals bijvoorbeeld leerlingen met dyslexie, maar niet alleen zij – kan het werken met mindmaps helpen om de informatie beter te structureren en makkelijker vast te houden.

Takken

Mindmappen is niet moeilijk, maar in het begin misschien wel wat vreemd. Het is vooral een kwestie van veel doen. Mensen die er voor het eerst mee in aanraking komen, roepen vaak: 'O, het is gewoon een woordweb'. Maar een woordweb is puur associatief, een mindmap is veel meer. Het brengt samenhang en overzicht en het gebruik van kleuren en vormen is essentieel. Dat stimuleert nou juist die rechterhersenhelft.

Belangrijk is natuurlijk dat je als docent weet wat het is en hoe het werkt, voordat je met leerlingen aan de slag gaat met mindmappen. Docenten kunnen bijvoorbeeld bij de voorbereiding van hun les het begin van een mindmap op het bord tekenen. Je zet dan het thema neer waarover je het wilt gaan hebben en geeft aan hoeveel hoofdtakken er zijn, met de bijbehorende subthema's. Leerlingen nemen dit eerst over en gaan vervolgens zelf aan de slag om aan de hand van het boek, een video of de uitleg een of meer takken verder uit te werken. Daarna kunnen ze de mindmap aan elkaar presenteren.

De reacties van docenten die ermee kennis maakten tijdens een training waren positief. Het werken met mindmaps blijkt niet alleen het eigen handelen te beïnvloeden, maar docenten zien ook duidelijk dat het de leerlingen iets oplevert: 'Het mooie is dat je er veel mee kunt. Als docent voor je eigen verwerking van alle informatie die op je af komt, voor het ondersteunen van leerlingen met studie en/of motivatieproblemen en voor het aanbieden van de stof tijdens de les.'

Toepassing

Mindmappen kan voor alle vakken. Bij Nederlands, voor een boekbespreking of om een overzicht van de grammatica te maken. Bij Engels, Frans of Duits door bijvoorbeeld woordjes per thema bij elkaar te zetten. En natuurlijk is het heel gemakkelijk bij vakken waarbij leerlingen veel moet lezen en leren, zoals aardrijkskunde of geschiedenis. Leerlingen kunnen de techniek van het mindmappen ook gebruiken in de klas, wanneer ze aantekeningen maken in de les. Of om een samenvatting te maken van de stof die ze moeten leren voor een proefwerk. Het helpt hen om de stof makkelijker en sneller te herhalen. Ook kunnen ze een mindmap maken als ze een werkstuk plannen of een spreekbeurt voorbereiden. Leerlingen vinden het leuk om te mindmappen, en nog belangrijker: het werkt! Zo gaven leerlingen van het Lingecollege in Tiel na een pilottraining bijvoorbeeld aan dat ze minder tijd kwijt waren met het leren voor hun proefwerk dan voorheen en dat ze een beter punt hadden.

Wie wil gaan mindmappen met leerlingen, staat voor een aantal keuzes. Mindmappen is een techniek waar veel leerlingen baat bij kunnen hebben, niet alleen leerlingen met een specifiek leerprobleem. Laat leerlingen echter zelf kiezen of het iets is wat bij hen past. Je kunt leerlingen leren mindmappen in een aparte training, maar ook als onderdeel van de gewone les, tijdens mentoruren of studielessen. Buiten de reguliere lessen kan het als vrije keuze in het buitenschoolse aanbod worden opgenomen. Voor leerlingen met specifieke leerproblemen zou het dan op advies van de remedial teacher alsnog verplichte kost kunnen zijn. En ten slotte: introduceer het werken met mindmaps zo vroeg mogelijk, het liefst al in de brugklas. Leerlingen hebben er dan gedurende hun schooltijd langer profijt van.

Voor- en nadelen

Mindmappen is persoonlijk, het is iets van elke leerling zelf. Handig, want als hij bij het leren zijn eigen mindmap nog eens nakijkt, weet hij snel wat hij ook al weer bedoelde toen hij die maakte. Hij kan de leerstof daardoor ook beter onthouden. Bovendien houdt hij een goed overzicht van de leerstof, ziet hij sneller de verbanden en kunnen er gemakkelijk onderdelen aan worden toegevoegd.

Natuurlijk zijn er ook nadelen. Een ervan is de relatieve onbekendheid ervan, waardoor klasgenoten of docenten het soms raar of kinderachtig vinden. Voor leerlingen is het dan ook belangrijk dat ze goed kunnen uitleggen waarom ze het doen. Verder kunnen leerlingen niet zomaar mindmaps van elkaar lenen om hun proefwerken te leren. De meeste docenten zullen dit overigens eerder een voordeel dan een nadeel vinden.

Op 13 & 21 september, 20 september & 12 oktober en 14 september & 11 oktober organiseert KPC Groep tweedaagse studiebijeenkomsten over mindmappen. Ook bestaat de mogelijkheid om studiedagen op locatie te verzorgen.

Voor meer inhoudelijke informatie over mindmappen: Heleen Schoots, h.schoots@kpcgroep.nl of Albert Cox, a.cox@kpcgroep.nl. Het boekje *Mindmappen voor leerlingen* is met bijbehorende handleiding te bestellen of te downloaden via www.kpcgroep.nl.

AAN DE SLAG MET MINDMAPPEN

Leren mindmappen is vooral een kwestie van (leren) doen. Je kunt leerlingen erin trainen. Enkele tips voordat je eraan begint:

- Wanneer de training niet aan alle leerlingen wordt aangeboden, formuleer dan criteria om te bepalen welke leerlingen wel en welke niet kunnen deelnemen.
- Informeer de leerlingen, collega-docenten en ouders over wat mindmappen is en wat het doel en de opzet van de training zijn.
- Zorg ervoor dat ook collega-docenten op de hoogte zijn van wat mindmappen is: ze weten dan waar leerlingen mee bezig zijn, kunnen hen daarbij eventueel ondersteunen en misschien de techniek ook zelf als werkvorm in de les gebruiken. Organiseer daarom een studiemiddag op school, het liefst voor iedereen, maar in ieder geval voor de collega's die erbij betrokken zijn.
- Denk bij het plannen aan het tijdstip van de training: kies een gunstig moment waarop leerlingen nog fris zijn. Kies ook voor een aangename ruimte waar de training plaatsvindt. Mindmappen is leuk, dus zorg dat de omstandigheden ook leuk en uitnodigend zijn voor leerlingen.
- Om te kunnen mindmappen is niet veel nodig: setjes met kleurenstiften en blanco papier (liefst A3-formaat) volstaan.

Ga uit van bijeenkomsten van ongeveer een uur; na 4 à 5 bijeenkomsten hebben leerlingen de techniek meestal wel redelijk onder de knie. Het meest ideaal is te werken met kleine groepjes van zo'n tien leerlingen en twee trainers. Een bijeenkomst kan er als volgt uit zien:

- Begin met een breinkraker of een andere *energizer* als opwarmer
- Bespreek daarna de mindmaps die leerlingen thuis hebben gemaakt. Laat ze de onderwerpen van de mindmaps aan elkaar presenteren. Wissel de knelpunten uit waar leerlingen tegenaan lopen.
- Maak samen een mindmap rond het thema van de bijeenkomst.
- Sluit af met een vragenronde en het huiswerk voor de volgende keer.
- Tijdens de laatste bijeenkomst kunnen leerlingen in tweetallen aan de hand van een mindmap een onderwerp naar keuze presenteren.

Probeer na afloop zicht te krijgen op het effect van de training. Vinden leerlingen het leuk om te mindmappen? Levert het hun ook iets op, bijvoorbeeld tijdswinst bij het leren of betere resultaten? Willen ze het blijven doen? Ga na of leerlingen er behoefte aan hebben en organiseer zondig na enkele maanden een terugkombijeenkomst. Plan in ieder geval een tweede training later in het schooljaar of alvast eentje voor het volgend schooljaar.

EEN MINDMAP MAKEN IN ACHT STAPPEN

1. Neem een blanco vel papier (geen lijntjes, liefst A3) en leg dat overdwars.
2. Schrijf in het midden het onderwerp waar de mindmap over gaat. Gebruik daarvoor minstens drie kleuren: je hersens houden van kleur.
3. Teken nu de hoofdtakken. Begin op een vaste plek (bijvoorbeeld rechtsboven) en werk in een vaste richting (met de klok mee of ertegenin). Maak de hoofdtakken dik en geef elke tak een eigen kleur. Gebruik vloeiende, afgeronde lijnen.
4. Schrijf bij iedere hoofdtak één woord: een thema of onderdeel dat met het centrale onderwerp te maken heeft.
5. Teken nu de zijtakken. Dunner, maar in dezelfde kleur, en weer vloeiende lijnen.
6. Schrijf ook nu op elke zijtak één woord dat met het onderwerp op de hoofdtak te maken heeft.
7. Versier de mindmap met symbolen en pictogrammen: je hersenen houden immers van plaatjes! Leg een verzameling eenvoudig te tekenen illustraties of pictogrammen aan, waardoor je snel kunt werken.
8. Herhaal, herhaal, herhaal: oefening baart kunst.

